

Marija Omazić: *Phraseology through the looking glass*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek, 2015.

Knjiga Marije Omazić *Phraseology through the looking glass* iznimno je važna novost za frazeologiju u Hrvatskoj. To je prva znanstvena monografija o frazeologiji koja ima interdisciplinarni pristup, točnije ne bavi se određenom vrstom frazeoloških jedinica, jezikom ili tematskim područjem kao što je to dosad bio slučaj, već povezuje frazeologiju s drugim jezikoslovnim disciplinama, a to su korpusna lingvistika, kognitivna lingvistika, analiza diskursa i znanost o prevodenju. To je ujedno i prva knjiga o frazeologiji u nas koja je smještena u okvire kognitivne lingvistike te je utemeljena na literaturi iz angloameričke i njemačke frazeološke tradicije, koje su u frazeološkoj znanstvenoj zajednici u Hrvatskoj razmjerno nepoznate.

Knjiga je napisana na engleskome jeziku, ima 185 stranica teksta, a sastoji se od uvoda, pet poglavlja i zaključka. Nakon zaključka slijedi popis literature i kazalo pojmova. Engleski je polazišni jezik, a dio se primjera uspoređuje s onima u hrvatskome i njemačkome.

U uvodnome dijelu autorica pojašnjava vezu naslova monografije i književnoga djela Lewisa Carrolla *Through the Looking-Glass (Iza zrcala)* po kojemu je dobila ime te obrazlaže ciljeve knjige: dati pregled dosadašnjih frazeoloških istraživanja i ponuditi promišljanja o mogućim budućim pravcima, prikazati vlastita istraživanja u području frazeologije, utvrditi pred kakvim izazovima stoje frazeolozi te dati smjernice za budućnost. Autorica naglašava da je knjiga zamišljena kao pregled suvremenih kretanja u frazeologiji, pri čemu svako od pet tematskih poglavlja daje uvid u ovu disciplinu iz određene teorijske perspektive (str. 15).

Drugo se poglavlje bavi frazeologijom kao jezikoslovnom disciplinom. Autorica daje pregled postojećih naziva za osnovnu jedinicu frazeologije u literaturi napisanoj na engleskome jeziku, a sama se odlučuje za naziv *frazeološka jedinica* (engl. *phraseological unit*, skraćeno *PU*). Zatim navodi definicije frazeoloških jedinica koje se mogu naći u rječnicima i one koje su oblikovali pojedini jezikoslovci te na kraju navodi i vlastitu definiciju. U ovome je dijelu i kratka rasprava o još uvijek aktualnome pitanju engleskoga naziva *idiom* kojim se u literaturi često koristi u širokome smislu kao nazivom za različite vrste figurativnih izraza, među kojima su ne samo oni koji se u tradiciji zagrebačke frazeološke škole zovu frazemima u užemu smislu već i poredbeni frazemi, poslovice, uzrečice, citati itd. (fusnota na str. 18). Nakon toga opisuju se obilježja frazeoloških jedinica i za svako od njih daju primjeri iz engleskoga i hrvatskoga. Autorica naglašava važnost promatranja osnovnih obilježja frazeoloških jedinica – figurativnoga značenja, nepromjenjivosti i konvencionaliziranosti – kao stupnjevitih veličina. Tako ima frazeoloških jedinica čija su značenja neprozirna iz sinkronijske perspektive, naprimjer engleski izraz *red herring* (dosl. crve-

na haringa, 'krivi trag'), ali uvidom u njihovu etimologiju postaje jasno koji su kognitivni mehanizmi bili na djelu u procesu nastanka frazeološkoga značenja. Isto tako, neki su izrazi nepromjenjivi, dok drugi dopuštaju manje ili veće leksičke i(li) sintaktičke promjene. Na kraju poglavlja prikazuje se taksonomija frazeoloških jedinica i suvremeni pravci istraživanja u frazeologiji s recentnom literaturom na engleskome, njemačkome i hrvatskome jeziku.

U trećem poglavlju govori se o uporabi računalnih korpusa u frazeološkim istraživanjima. Naglašava se da su korpusna istraživanja frazeoloških jedinica koja su provedena za engleski jezik pokazala da su takvi izrazi razmjerno rijetki, ali da se u određenim vrstama tekstova i funkcionalnih stilova javljaju vrlo često. Nadalje, korpusna istraživanja u različitim europskim jezicima pokazala su da govornici upotrebljavaju frazeološke jedinice u govoru i pismu na načine koji se znatno razlikuju od konvencionalnoga. Korpusi su se pokazali osobito korisnima upravo u istraživanju nekonvencionalne uporabe frazeoloških jedinica. Ostatak poglavlja studija je kreativne uporabe frazeoloških jedinica u engleskome jeziku koju je autorica provela na Britanskome nacionalnom korpusu. Za namjerne preoblike leksičkoga sastava, strukture i značenja frazeoloških jedinica radi određene komunikacijske svrhe upotrebljava se naziv modifikacije frazeoloških jedinica (engl. *PU modifications*). Daje se pregled vrsta modifikacija i njihovih funkcija u diskursu te razmatra metakomunikacijska funkcija frazeoloških jedinica u računalnim korpusima. Čitatelju je osobito zanimljivo i korisno to što su rezultati studije grafički pregledni: ispod svakoga primjera modifikacije nalazi se ustaljeni (rječnički) oblik frazeološke jedinice.

Četvrto poglavlje govori o frazeologiji i kognitivnoj lingvistici, točnije kako se s pomoću kognitivnolingvističkih teorija mogu objasniti određene pojavnosti i obilježja frazeoloških jedinica, i u njihovu konvencionalnome i u modificiranome obliku (str. 52). Riječ je o teoriji konceptualne metafore čiji su začetnici George Lakoff i Mark Johnson i teoriji konceptualne integracije Fauconniera i Turnera. Na primjeru konceptualne metafore LJUBAV JE VATRA (s primjerima iz engleskoga, njemačkoga i hrvatskoga) objašnjava se kako konceptualna metafora kao kognitivni mehanizam motivira frazeološka značenja. Zatim se pokazuje primjena teorije konceptualne integracije na primjerima modifikacija frazeoloških jedinica iz engleskoga jezika. U oba slučaja jasno se vidi da nastanak frazeološkoga značenja i modifikacija frazeoloških jedinica podliježu određenim ograničenjima. Na kraju poglavlja donosi se kratak pregled literature o procesiranju i razumijevanju frazeoloških jedinica.

Peto poglavlje bavi se uporabom frazeoloških jedinica u diskursu. Na početku poglavlja navode se rezultati dosadašnjih istraživanja koja su pokazala da se u engleskome jeziku frazeološke jedinice često upotrebljavaju u predsjedničkim debatama u SAD-u i televizijskim kvizovima, a uporaba figurativnih izraza u drugome ili stranome jeziku ukazuje na visok stupanj poznavanja toga jezika. Zatim slijede rezultati triju autoričinih studija o uporabi frazeoloških jedinica u medijskome i političkome diskursu u SAD-u: u vrijeme seksualnoga skandala u Bijeloj kući za mandata Billa Clintona 1998., u utrci za izbor predsjedničkoga kandidata Demokratske stranke 2008. i na predsjedničkim izborima 2012. Teorijsko polazište za te studije jest kritička

analiza diskursa Normana Fairclougha te Fairclougha i Wodak (str. 79). Analizirajući govore političara s obzirom na to koliko su u kampanji često upotrebljavali frazeološke jedinice, u kojemu obliku (konvencionalnom ili modificiranom) i koje su se frazeološke jedinice ponavljale, autorica predlaže metodu s pomoću koje se može izraditi tzv. frazeološki profil govornika. Ta je metoda novi način praćenja uporabe frazeoloških jedinica u diskursu. Budući da je riječ o multimodalnome fenomenu, ovo poglavlje ima velik broj ilustracija i crteža iz knjiga, novina i časopisa i fotografija s interneta.

U šestome poglavlju govori se o frazeologiji i prevodenju, i to ne samo u teoriji već i u praksi. U prvome dijelu iscrpno se prikazuju strategije prevodenja općenito, a zatim strategija prevodenja frazeoloških jedinica iz relevantne literature o znanosti o prevodenju. Sve je popraćeno primjerima frazeoloških jedinica iz engleskoga jezika i njihovih prijevoda na hrvatski. Zatim slijede dvije opsežne autoričine studije. Prva je studija o prevodenju suvremenih britanskih i američkih romana i filmova, čija grada obasiže više od 3.000 primjera frazeoloških jedinica i njihovih prijevoda na hrvatski. U rezultatima se detaljno opisuju vrste strategija kojima su se koristili prevoditelji, koliko se često upotrebljavaju pojedine strategije, kojim se strategijama koriste u prevodenju modificiranih frazeoloških jedinica, a razmatraju se i pogrešni prijevodi. Sve je obilato potkrijepljeno primjerima koji su pregledno prikazani, a ispod prijevoda primjera na hrvatski stoji i njihov doslovan prijevod na engleski, što će biti korisno za čitatelje koji ne razumiju hrvatski. Druga je studija o frazeološkim jedinicama u usmenome prevodenju. Ona je osobito zanimljiva jer se uspoređuju strategije kojima se u prevodenju frazeoloških jedinica koriste dvije skupine ispitanika: studenti diplomskoga studija prevoditeljstva i profesionalni prevoditelji. Na kraju obiju studija autorica daje preporuke i savjete za prevodenje frazeoloških jedinica.

Zaključno je poglavlje rekapitulacija tema koje se obrađuju u knjizi te se ističe važnost povezivanja frazeologije s drugim jezikoslovnim disciplinama, poput kognitivne lingvistike, korpusne lingvistike i analize diskursa, kao i njihova međusobnoga povezivanja (str. 163). U ovome se poglavlju otvaraju i neka pitanja koja proizlaze iz rezultata dosadašnjih istraživanja i predlažu koraci za buduća istraživanja.

Knjiga *Phraseology through the looking glass* Marije Omazić važan je doprinos frazeologiji zbog svojega interdisciplinarnoga pristupa i pomno razrađenih metoda. Osim toga, u njoj se obrađuju neka područja o kojima kod nas dosad nije bilo sveobuhvatnih istraživanja, odnosno istraživanja na velikoj građi, a to su kreativna uporaba i strategije prevodenja frazeoloških jedinica.

Knjiga će biti zanimljiva i korisna ne samo stručnjacima i studentima već i svima onima koji se žele bolje upoznati s ovom jezikoslovnom disciplinom jer daje iscrpan pregled dosadašnjih istraživanja, uvid u najnoviju frazeološku literaturu na trima jezicima i suvremena kretanja u frazeologiji, obiluje primjerima iz stvarne jezične uporabe i pokazuje kako se različite teorije i metode mogu primijeniti u istraživanju frazeoloških jedinica. Osim toga, ovo je izvrsna prilika za frazeologe koji se dosad nisu upoznali s kognitivnom frazeologijom i uporabom računalnih korpusa u frazeološkim istraživanjima jer na jednome

mjestu (napokon) mogu dobiti uvid u ta dva dugo etablirana i važna pravca u frazeologiji. Marija Omazić u knjizi je uspješno spojila frazeološku teoriju i praksu i donijela važne novitete. Stoga ne sumnjamo da će ova knjiga biti poticaj za nova istraživanja frazeoloških jedinica u hrvatskome i drugim jezicima.

Jelena Parizoska